

درجات ریا و تظاهر/ شدید ترین نوع ریا چیست؟

اخلاص میوه یقین است؛ یعنی از یقین است که به اخلاص می رسیم عدم اخلاص و از جمله ریاکاری ما هم به علت عدم یقین است.

خبرگزاری مهر- اخلاص میوه یقین است؛ یعنی از یقین است که به اخلاص می رسیم عدم اخلاص و از جمله ریاکاری ما هم به علت عدم یقین است.

"ریا" یعنی نشان دادن هر یک از ابعاد دین داری به مردم برای جلب نظر آنها بدون اجازه دین. اگر به جای نشان دادن، هدف شخص این باشد که مطلب مورد نظر خود را به گوش مردم برساند موضوع عوض می شود.

خود دین اجازه داده که برخی از ابعاد دین داری به مردم نشان داده شود مثلاً دستور داده بعضی عبادات مثل نماز جماعت و حج و ... به طور علنی برگزار شود. نشان دادن این ابعاد دین داری به مردم که با قصد تبعیت از دستور خدا انجام می شود ریا نیست.

امام صادق(ع) فرمود: شخص کار ثوابی انجام می دهد که قصدش خدا نیست و فقط می خواهد مردم او را خوب بدانند و می خواهد خبر انجام آن کار خیر او به گوش مردم برسد به این ترتیب این شخص در عبادت پروردگار خود مشرک شده است.

کار خالصانه آن است که فقط برای خدا انجام شود چه مردم بدانند و چه ندانند چه خودشان بیاید و یا بدشان بیاید. درجه اول ریاکاری این است که شخص کاری را با قصد عبادت و برای خدا انجام می دهد، ولی به صورت ناخودآگاه قدری قصد ریا هم در او وجود دارد. در درجه بالاتر ریا این است که قصد عبادت و قصد ریا برابر باشد به طوری که اگر یکی از آن دو باشد و دیگری نباشد مشخص انگیزه انجام کار را ندارد.

مثلاً در بین دوستان و در دانشگاه یا درمحله ای خود به نماز جماعت می رود، اما در سفر و شهری که دیگران او را نمی شناسند انگیزه ای برای شرکت در نماز جماعت ندارد. در درجه بالاتر قصر ریا از قصد عبادت بیشتر است و علامتش هم این است که مشخص واجبات خود را انجام می دهد اما کمیت و کیفیت واجبات و به ویژه مستحباتی که انجام می دهد با توجه به پسند مردم تعیین می شود.

شدیدترین درجه ریا آن است که اصل دین ریا شود؛ یعنی شخص به ظاهر خود را مسلمان جلوه دهد در حالی که خدا و پیامبر را قبول ندارد. این همان نفاق است که در آیات فراوان قران کریم از آن یاد شده است مخصوصاً با این ویژگی که به دروغ اظهار ایمان می کنند و چیزی می گویند که باور ندارند و در قلبشان نیست.(سوره مائده آیه 41 و سوره آل عمران 167)

درجه پایین تر این است که شخص اصل اسلام را قبول دارد، اما به برخی از واجبات و محرمات پایبند نیست مگر در حضور افراد متدین مثلاً در تنهایی روزه نمی گیرد ولی درجمع از سرناچاری روزه می گیرد در تنهایی شراب می خورد روابط نامشروع دارد و گناهان دیگر انجام می دهد، ولی درجمع متدینان از این گناهان پرهیز می کند.

درجه پایین تر این است که نه در اصل دین و نه در واجبات و محرمات بلکه در امور مستحب و مکروه ریا می کند. مثل نماز مستحب یا نماز جماعت یا التزام به نماز قبل از غذا خوردن.

ریا هم دو انگیزه اصلی دارد: یکی گرایش به تعریف و تمجید دیگران و دیگری پرهیز از بدگویی و انتقاد آنها. به عبارت دیگر فرد ریاکار با رفتار و گفتار خود می خواهد به طور ضمنی به اطرافیان یکی از این دو پیام را برساند: لطفاً از من خوشتان بیاید! لطفاً از من بدتان نیاید!

گفتیم ریا دو انگیزه اصلی دارد یکی گرایش به تعریف و تمجید از دیگران و احتمالاً سود و فایده ای که از این طریق ممکن است به شخص برسد. دیگر پرهیز از بدگویی و انتقاد آنها و احتمالاً ضرر و زیانی که ممکن است از این طریق به شخص برسد.

آنها که به دنبال دنیا و تعریف و تمجید اهل آن هستند از این ابزارهای گفتاری برای جلب توجه اطرافیان استفاده می کنند مثلاً حفظ کردن اشعار و ضرب المثلهای، بیان لطیفه های خنده آور، آماده کردن متلک های تحقیر آمیز و غیره.

اهل دنیا به کارهایی که آنها را ثروتمند و مرفه نشان می دهند ریا می کنند و بدین وسیله به اطرافیان می فهمانند که وضع ما خیلی خوب و خوش است. مثلا با سفرهای خارجی، ورزش های گران قیمت ، استفاده از خودروهای گران قیمت و اهل دین هم می توانند از این اعمال برای ریاکاری استفاده کنند: شرکت در نماز جماعت و جمعه و حج و عمره و... یعنی که بله ببینید ما چقدر دین دار و به یاد خدا هستیم.

اگر معنای کار ریاکاری این است که لطفا از من خوشتان بیاید یا از من بدتان نیاید چه اشکالی در ریا وجود دارد؟ مگر گرایش به محبوبیت در میان ما فطری نیست؟ اصلا مگر در ادعیه از خدا نمی خواهیم که ما را محبوب و مورد احترام دیگران قرار بده؟ (زیارت امین الله)

مگر رسول خدا و دیگر معصومین علیه السلام از لباس و عطر خوب و روغن به موهایشان استفاده نمی کردند. حضرت محمد(ص) وقتی از خانه خارج می شد چهره خود را در آب می دید عمامه خود را مرتب می کرد. یکی از همسران تعجب کرد: شما هم خود را برای دیگران می آرایید؟ بله. خدا دوست دارد بنده برای ملاقات برادرانش خود را بیاراید.

در پاسخ باید گفت اولاً هر خودنمایی و تظاهر حرام نیست. زن و مرد که خود را برای یکدیگر آرایش می کنند برای تظاهر است و همین تظاهر پسندیده است. سفارس اسلام به حضور در مسجد برای نماز، نوعی تظاهر است، اما تظاهر برای تعظیم شعائر دینی عزاداری برای امام حسین (ع) با حضور در خیابان ها تظاهری است که در آن عبادت نهفته است.

تاثیر شرکت بعضی افراد در مساجد و محافل یک نوع تبلیغ و تشویق عملی برای دیگران است اگر مسئولین به مسجد بروند مردم عادی نیز خواهند آمد. تظاهر و ریا آنجا حرام است که هدف مطرح کردن خود باشد نه مطرح کردن کار؛ یعنی اگر در جایی شرکت کنیم که نشان دهیم انسان نیکوکار خوبی هستیم این ریا و حرام است، اما اگر هدف ما از حضور در مراسم این باشد که به مردم بگوییم من آدمم شما هم بیایید این تبلیغ عملی است و پاداش و ثواب دارد.

حضرت علی(ع) می فرماید: اخلاص میوه یقین است. یعنی از یقین است که به اخلاص می رسیم عدم اخلاص و از جمله ریاکاری ما هم به علت عدم یقین است. در تعقیبات نماز صبح و نماز مغرب از خدا یقین در قلب و اخلاص در عمل را می خواهیم.